

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV ÖST RAPPORT 2008:23

ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING I FORM AV ANTIKVARISK KONTROLL

En härd intill ett gravfält vid Tallebo

Gistads-Överby
RAÄ 27, Gistads Överby 3:1
Gistads socken, Linköpings kommun
Östergötland

Dnr 422-1369-2007

Katarina Österström

UV ÖST RAPPORT 2008:23

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING I FORM AV ANTIKVARISK KONTROLL

En härd intill ett gravfält vid Tallebo

Gistads-Överby
RAÄ 27, Gistads Överby 3:1
Gistads socken, Linköpings kommun
Östergötland

Dnr 422-1369-2007

Katarina Österström

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 010-480 81 40

Fax 010-480 81 73

uvost@raa.se

www.arkeologiuv.se

Omslagsbild Delar av RAÄ 27 med huset Tallebo i bakgrunden, från söder. Foto Katarina Österström.

Produktion/grafisk form Britt Lundberg

Grafik Lars Östlin

Foto Katarina Österström

Utskrift UV Öst, Linköping 2008

Kartor ur allmänt kartmaterial, ©Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.

© 2008 Riksantikvarieämbetet

UV Öst, Rapport 2008:23

ISSN 1404-0875

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Syfte	5
Kulturmiljö	7
Metod och genomförande	7
Resultat	7
Åtgärdsförslag	7
Referenser	8
Administrativa uppgifter	8
Bilaga 1. Sektionsritning	9

Fig 1. Karta över Östergötland med platsen för förundersökningsområdet markerat.

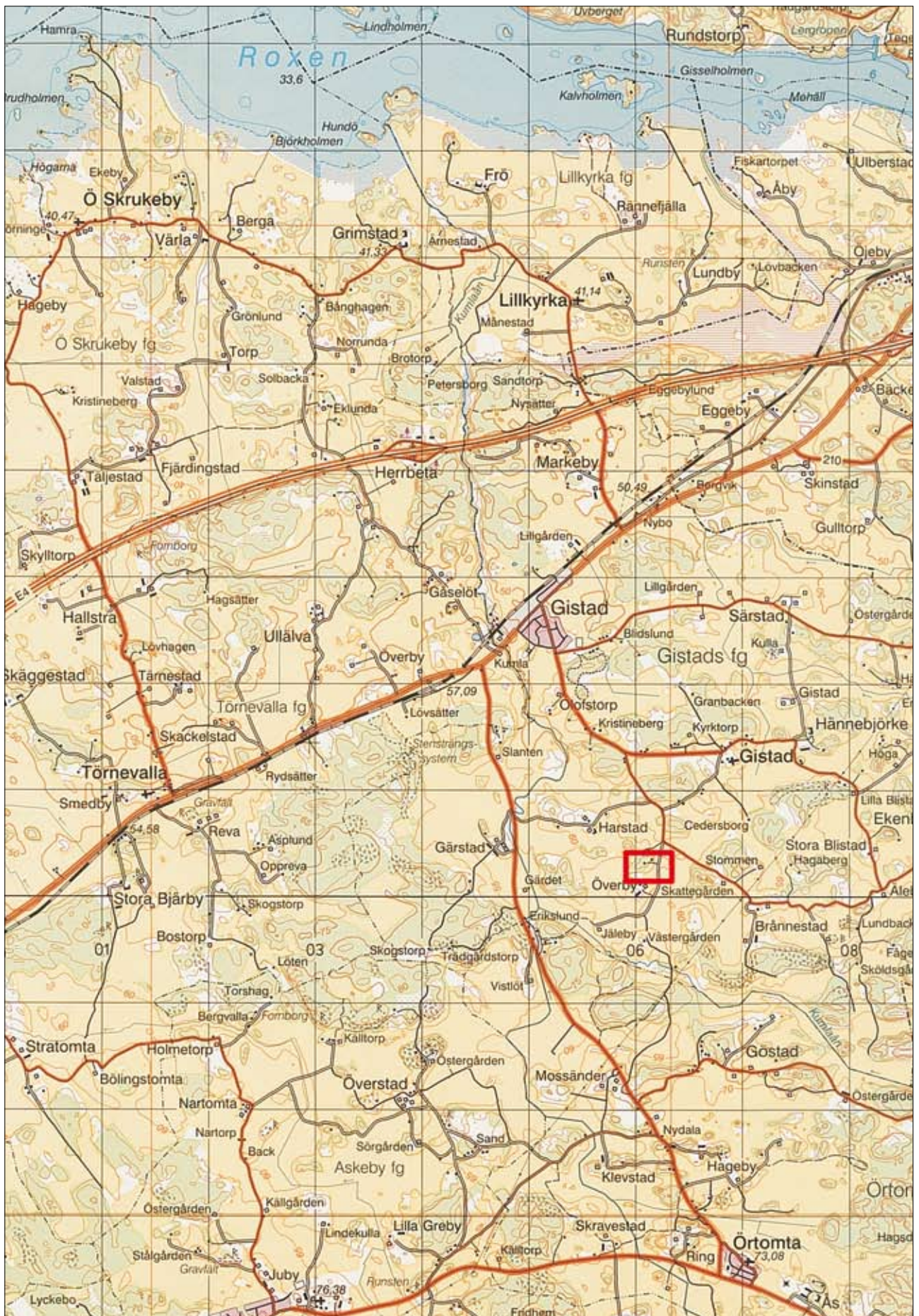

Fig 2. Utdrag ur analoga Gröna kartan med förundersökningsområdet markerat. Skala 1:50 000.

Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll

En härd intill ett gravfält vid Tallebo

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst, har i maj och augusti 2007 utfört en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll intill Tallebo, Gistad-Överby 3:1, Gistads socken, Linköpings kommun, Östergötland. Anledningen var att Edward Casparsson avser att förbättra avloppsanläggningen till bostadshuset Tallebo, vid fastigheten Gistads Överby 3:1, vilket innebar schaktning för ledning och trekammarbrunn. I omedelbar närhet, endast 4 meter från huset finns de synliga gravarna, RAÄ 27, som utgörs av en rest sten och fyra ursprungligen runda stensättningar.

Fältarbetet utfördes under två tillfällen. Vid det första tillfället togs en ca 1,5x1,5 m stor provgrop upp för att geologiskt fastställa markens kvalitet inför anläggandet av avloppsbadben. Inget av arkeologiskt intresse påträffades. Vid det andra tillfället utfördes resterande arbete. Vid detta tillfälle drogs även ledningsschakten. I hagmarken, strax söder om gravarna RAÄ 27, framkom en härd.

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst, anser inte att fler arkeologiska åtgärder behöver göras inom aktuellt undersökningsområde. Skulle däremot andra arbetsföretag utföras i omedelbar närhet behövs ett nytt beslut från Länsstyrelsen.

Resultatet från denna undersökning ska ligga till grund för Länsstyrelsens vidare bedömning i ärendet. Ansökan om tillstånd enligt Lag (1988:950) om kulturminnen m m ställs till Länsstyrelsen, vilka beslutar i ärendet.

Bakgrund

Efter beslut av Länsstyrelsen i Östergötlands län 2007-06-25 har Riksantikvarieämbetet, UV Öst utfört en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll intill Tallebo, Gistads-Överby 3:1, Gistads socken, Östergötland. Anledningen var att Edward Casparsson avser att förbättra avloppsanläggningen till bostadshuset Tallebo, vid fastigheten Gistads Överby 3:1, vilket innebar schaktning för ledning och trekammarbrunn. Eftersom huset, som är byggt år 1912, ligger direkt invid ett gravfält, RAÄ 27, efterfrågade Casparsson i sin ansökan ett lämpligt läge för anläggningen.

Vid besiktningstillfället föreslogs att de nya ledningarna skulle förläggas över gårdsplanen och ut i en betad åker. Åkern utgör förlängningen på sydöstslutningen och bedömdes kunna inrymma gravar som är dolda under mark. Den nya sträckningen var dock lämpligare från fornlämningsynpunkt än att ersätta den äldre avloppsledningen, sannolikt handgrävd, som leder rakt genom gravfältet. Det arkeologiska arbetet utfördes parallellt med arbetsföretaget. Förundersökningen utfördes av Katarina Österström.

Syfte

Vid den antikvariska kontrollen var syftet i första hand att se till att inga fornlämningar skulle komma till skada av arbetsföretaget. Då detta inte var möjligt kom framtagna anläggningar att undersökas och dokumenteras.

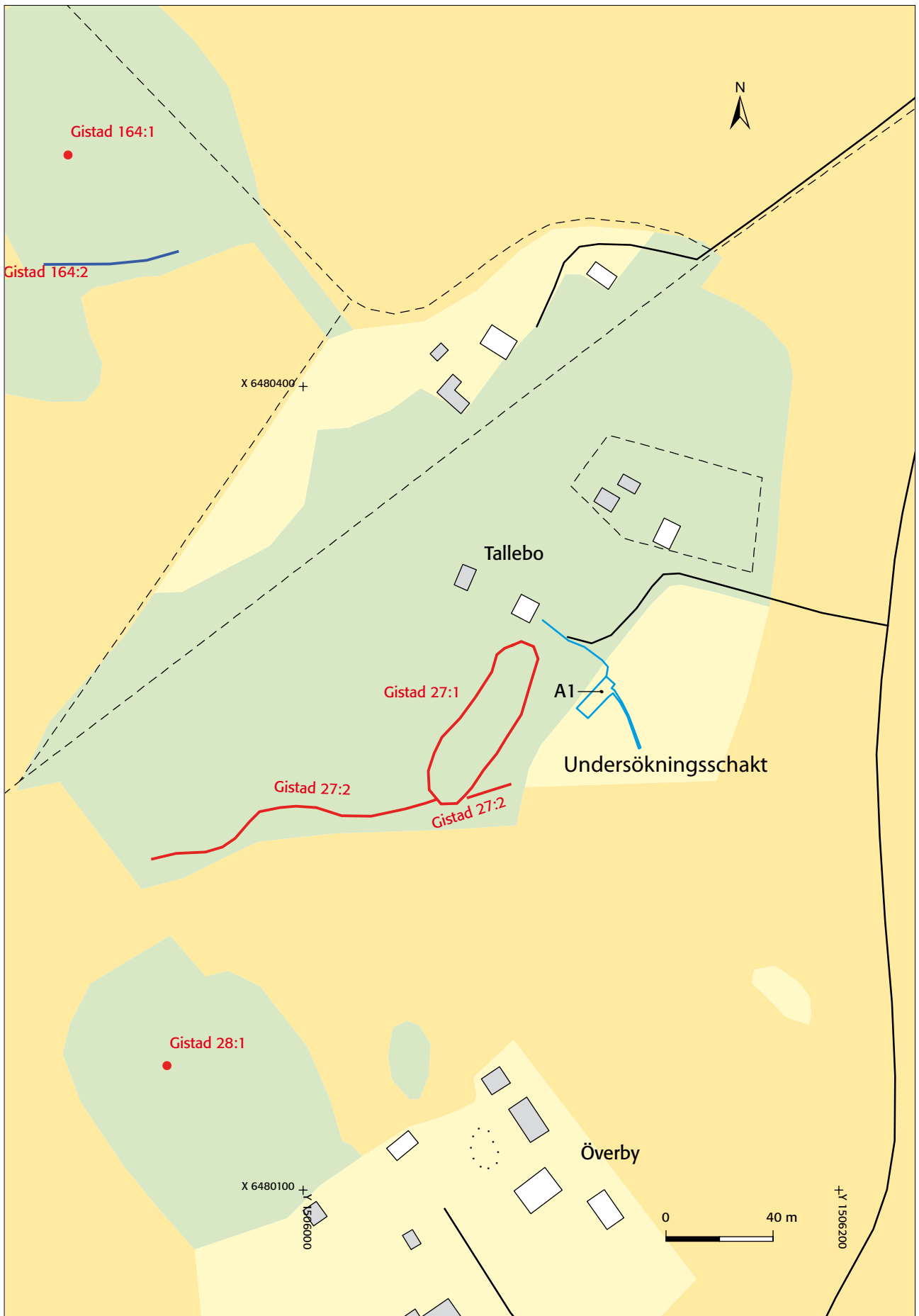

Fig 3. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med schakten markerade med blått. Skala 1:2000.

Kulturmiljö

Gistad sn är en fornlämningsrik trakt. Området är rikt representerat av såväl ensamliggande gravar och gravfält som stensträngar och stensträngssystem.

Huset Tallebo är beläget endast 4 meter från de synliga gravarna, RAÄ 27, som utgörs av en rest sten och fyra ursprungligen runda stensättningar. De är mellan 6 och 9 meter i diameter och upp till 0,8 meter höga, övertorvade, och uppvisar skador i ytan. På gravfältet finns en jordkällare som sannolikt är anlagd i en stensättning eller hög. Gravfältet och huset ligger på krönet och i sydostsluttningen av en moränhöjd. Gravfältet nyttjas idag dels som hagmark, dels som trädgård. Från gravfältets södra del och västerut leder en ca 130 meter lång stensträng.

Gravfältet har varit mer omfattande än vad som idag är synligt. Enligt Nordenskjöld har det i hagmarken funnits en ”flock (13 stycken) ättekullar”. Att det funnits fler gravar på platsen konstaterades också i samband med en jordkabelförläggning år 1999. Kabeln förlades i vägen fram till huset och ca 30 meter öster om RAÄ 27 framkom omrörda lager med kol och bränt ben som indikerar att det troligen funnits gravar som skadats vid tidigare tillfälle (Schönbeck 2001).

Metod och genomförande

Efter inledande kart- och arkivstudier genomfördes fältarbetet. Vid den antikvariska kontrollen avlägsnades matjorden med hjälp av grävmaskin ned till orörd nivå eller tills lämningar framkom, därefter användes handredskap. Plandokumentation och sektionsritning utfördes manuellt. Digital dokumentation sker i fältdokumentationssystemet Intrasis.

Fältarbetet utfördes under två tillfällen. Vid det första tillfället togs en ca 1,5x1,5 m stor provgrop upp för att geologiskt fastställa markens kvalitet inför anläggandet av avloppsbadben. Vid andra tillfället utfördes resterande arbete. Vid detta tillfälle drogs även ledningsschakten.

Resultat

Från befintlig avloppsbrunn intill huset Tallebo grävdes ett ca 40 m långt och ca 1,5 m brett schakt ner till åkergränsen. Längs denna sträcka drogs ledningen mitt i vägen i en redan befintlig ledningsdragning.

I hagmarken sydöst om huset grävdes ett ca 94 m² stort schakt. Undergrunden bestod av stenig, blockig morän. Tidigare har marken varit odlad. I schaktet påträffades en härd, A1. Härden var 0,80 m i diameter och hade en fyllning av mörkbrun, något sotig morän. Vidare var den fylld av rundade och skörbrända stenar i storleken 0,05–0,30 m, vanligen ca 0,10 m stora. Centralt i härdgropen fanns en större sten, ca 0,30 m stor och rektangulär. Stenen kan ha använts som kokhäll. Härden hör troligen ihop med aktiviteter som hör samman med gravfältet.

Norrut, i området mellan härden och vägen var marken skadad i sen tid med mycket stenyft och omgrävningar. Vidare grävdes ett ca 25 m långt schakt ner i sluttningen mot sydöst. Inga ytterligare arkeologiska lämningar påträffades.

Åtgärdsförslag

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst, anser inte att fler arkeologiska åtgärder behöver göras inom aktuellt undersökningsområde. Skulle däremot andra ingrepp utföras i områdets omedelbara närhet så behövs ett nytt beslut från Länsstyrelsen.

Ansökan om tillstånd enligt Lag (1988:950) om kulturminnen m m ställs till Länsstyrelsen, vilka beslutar i ärendet.

Linköping i maj 2008

Katarina Österström

Referenser

Schönbeck, M. 2001. *Friledning i Gistad, Ny- och ombyggnation, Gistads socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologiska förundersökningar. ÖLM Rapport 87:2001.*

Administrativa uppgifter

Län: Östergötland

Landskap: Östergötland

Kommun: Linköping

Socken: Gistad

Plats: Gistads Överby 3:1

Fornlämning: RAÄ 27

Undersökningens mittpunkt: X6480283, Y1506109

Koordinatsystem: RT90, 2,5 gon V

Riksantikvarieämbetet dnr: 422-1369-2007

Länsstyrelsen dnr: 431-6559-07

Länsstyrelsen beslutsdatum: 2007-06-25

Projektnummer: 10362

Intrasisprojekt: O2007041

Rapportnummer: 2008:23

Ansvarig arkeolog: Katarina Österström

Personal: Annika Helander

Beställare: Länsstyrelsen Östergötland

Kostnadsansvarig: Länsstyrelsen i Östergötland

Undersökningstid: 27–28 augusti 2007

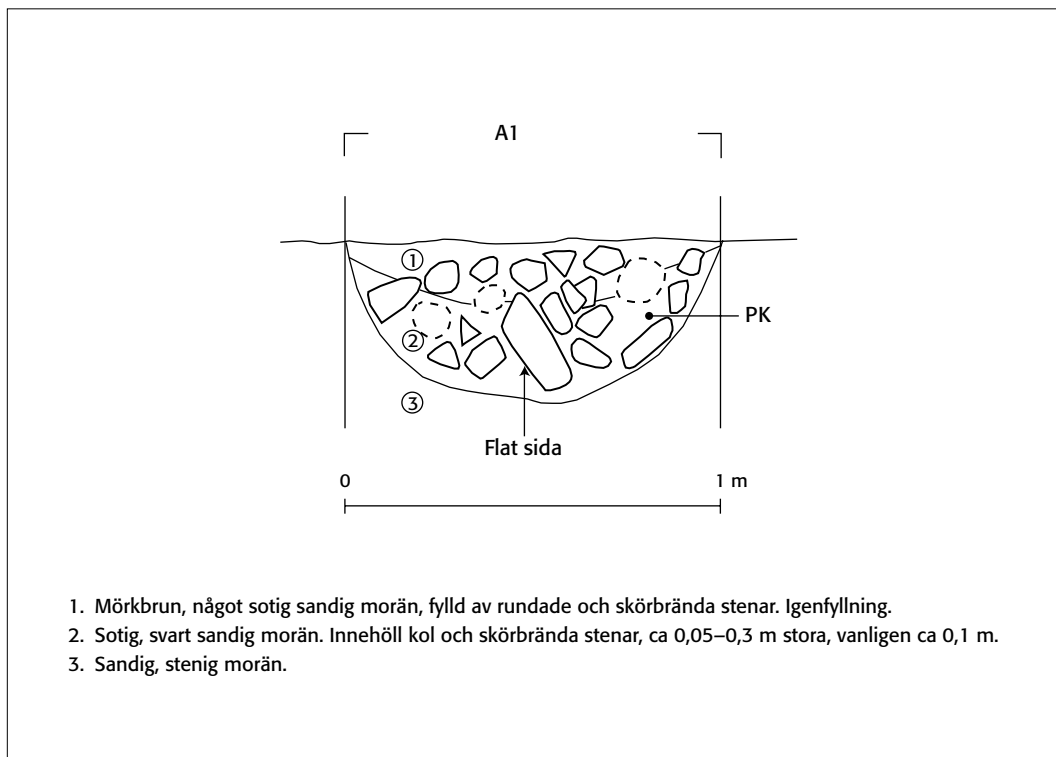
Undersökningsområde: Ca 130 m²

Undersökt yta: Ca 130 m²

Arkivhandlingar: Kolprov PK 1, A1

Fynd: –

Bilaga 1. Sektionsritning

Härd, A1. Skala 1:20.

Härd, A1, från S. Foto Katarina Österström.